

Bijlage 1.1. Kopverhaal Regio Deals 4^e tranche

Zuid-Limburg is een uniek gebied. Centraal gelegen in een Europese agglomeratie met binnen een uur reizen 4 miljoen inwoners, 5 universiteiten, 7 vliegvelden en 2 HSL-stations. Zuid-Limburg deelt 8 km 'grens' met de rest van Nederland en telt 220 km buitenlandse grens. Zuid-Limburg heeft een groot groeipotentieel¹ via het opheffen van grensbarrières en het creëren van betere verbindingen.

In het NOVEX gebied Zuid-Limburg wordt tussen Rijk, Provincie Limburg en de regio Zuid-Limburg samengewerkt, vanuit een gedeelde visie op de toekomst van Zuid-Limburg. Stip op de horizon is Zuid-Limburg als Europese schakelregio en sterk internationaal verbonden, een circulaire en kennisintensieve samenleving waarin de euregio als motor & proeftuin fungeren en met brede welvaart voor iedereen. Samen werken wij aan een aantal Zuid-Limburgse strategische opgaven, zoals de verstedelijkingsopgave, de transitie van het landelijk gebied en het verbeteren van grensoverschrijdende vervoer. Hoewel de economie van Zuid-Limburg zich de afgelopen jaren gunstig heeft ontwikkeld, met name de significante structuurversterking door inzet op de kennis-as met de 4 Brightlands campussen als speerpunt, blijft die achter bij de potentie. Daarnaast kent Zuid-Limburg gebieden met opgaven op het gebied van brede welvaart, zoals op het terrein van inkomen, participatie, gezondheid, onderwijs, veiligheid of wonen. De aard en omvang van deze problematiek verschilt binnen Zuid-Limburg. Er wordt via twee Regio Deal-aanvragen gewerkt aan het versterken van de brede welvaart.

Kansen benutten, opgaven oppakken.

Het werken aan beide zijden van de Zuid-Limburgse medaille vraagt om samenwerking tussen burgers, maatschappelijk middenveld, overheden, bedrijfsleven en onderwijs-kennisinstellingen. In wisselende coalities en in verschillende rollen werken zij samen aan oplossingen, delen kennis en netwerk en investeren naar vermogen.

Maar de genoemde opgaven overstijgen – ten dele- de regionale draagkracht en doorzettingsmacht. Hulp van het Rijk is nodig om de in gang gezette transitie in Parkstad voort te zetten en te verbreden naar de overige delen van Zuid-Limburg met gelijkaardige opgaven, op basis van een eigen aanpak op de passende regionale schaal. Een stevig partnerschap met het Rijk is noodzakelijk om de gewenste ontwikkeling naar een

¹ Volgens de Europese Commissie missen grensregio's gemiddeld 8% welvaart en voor Zuid-Limburg wordt dit zelfs geschat op tussen de 10-13% van het bruto regionaal product (BRP).

innovatieve, circulaire en duurzame kennisregio te maken met brede welvaart, sterke steden en kernen en een toekomstbestendig en aantrekkelijk landschap als Groene Long voor Zuid-Limburg, niet alleen mogelijk te maken maar zeker ook te versnellen vanuit een gedeeld besef aan urgentie.

Eén ambitie, twee Regio Deals.

In deze tranche van Regio Deals, gericht op het versterken van brede welvaart en met specifieke aandacht voor regio's aan de grens, zijn vanuit de gezamenlijke visie en ambitie voor Zuid-Limburg twee aanvragen uitgewerkt. Eén voor de regio Parkstad en één voor het verstedelijkt gebied langs de A2 en het Heuvelland (centraal-westelijk Zuid-Limburg)

- De aanvraag van Parkstad

Onder de Regio Deal aanvraag van Parkstad ligt een geactualiseerde regionale strategische agenda, die is afgestemd met een brede maatschappelijke coalitie. In de aanpak staat een gebiedsgerichte aanpak van wijken en dorpen centraal. Dit betreft een integrale programmatische aanpak met aandacht voor sociaaleconomische structuurversterking, veiligheid, wonen, retail en duurzaamheid. Op basis van opgaven op het gebied van brede welvaart zijn er acht gebieden geprioriteerd, waar circa 100.000 inwoners wonen. Gelijktijdig wordt er gewerkt aan het benutten van (economische) kansen en grensoverschrijdende samenwerking, zoals de economische en stedenbouwkundige samensmelting met Aken. Parkstad zit in op de maximale Rijksbijdrage van 40 miljoen euro. De Parkstadgemeenten staan garant voor een cofinancieringsbijdrage van minimaal gelijke hoogte. De inzet is een vervolg van de langjarige aanpak van de regio Parkstad en de eerdere succesvolle Regio Deal Parkstad Limburg. Het doel van deze langjarige aanpak is om met Parkstad het niveau van een gemiddelde regio in Nederland te bereiken.

- De aanvraag van Centraal Westelijk Zuid-Limburg

Maastricht en Sittard-Geleen, via Gemeente Beek, Maastricht-Aachen Airport en Chemelot verbonden met elkaar, vormt een stedelijk gebied gelegen in de Maasvallei. Samen met het Heuvelland vormen zij het centraal westelijk deel van Zuid-Limburg. Het voorstel richt zich op het versnellen naar een gezonde, veilige en sociale leefomgeving (Programmalijs Gezond), het versnellen van de transitie naar een circulaire economie en samenleving (Programmalijs Circulair), een toekomstbestendig en vitaal Heuvelland (Programmalijs perspectief voor en versterking van ons unieke landschap) en het werken aan een grensoverschrijdende kennis-economie en internationale arbeidsmarkt, als randvoorwaarde voor een goed functionerend kennis- en innovatie-ecosysteem (Programmalijs 4). Centraal in de aanpak staan een integrale gebiedsgericht aanpak van kwetsbare wijken gericht op positieve gezondheid, het toekomstbestendig maken van belangrijke pijlers onder onze regionale economie en het verminderen van grensbelemmering om de, voor de regio cruciale, internationale en grensoverschrijdende arbeidsmarkt beter te laten functioneren. Doel van deze lange termijn strategie is het verdienvermogen van de regio Zuid-Limburg naar de toekomst toe zeker te stellen. Perspectief en kansen voor alle inwoners te scheppen. Veerkrachtige en gezonde inwoners die volwaardig

kunnen participeren in onze samenleving en daardoor meer brede welvaart gaan ervaren. Behoud en versterking van ons unieke landschap als belangrijke randvoorwaarden voor een aantrekkelijk klimaat om te wonen, leven en werken en waar de menselijke maat leidend is. Er wordt een bijdrage van 30 miljoen euro gevraagd. Ook hier staan de 10 gemeenten die samen centraal westelijk Zuid-Limburg vormen garant voor minimaal de cofinanciering.

Complementaire inhoud, sterke onderlinge samenwerking

De twee voorgestelde aanpakken vullen elkaar niet alleen geografisch aan, maar zijn ook inhoudelijk complementair. Beide deals vertrekken vanuit de samenwerking met burgers, bedrijfsleven, maatschappelijk middenveld, onderwijs & kennisinstellingen, wat zorgt voor uitvoeringskracht en een stevige financiële multiplier. Voor elk van de deals wordt zorg gedragen voor een eigen sterke regionale governance. Via bestaande Zuid-Limburgse samenwerkingsstructuren wordt de uitwisseling van kennis en ervaring tussen de beide te sluiten Deals gewaarborgd. Ondertussen wordt er gewerkt aan het versterken van de regionale governance op Zuid-Limburgs schaalniveau.

De beide aanvragen uit Zuid-Limburg vormen samen een belangrijke impuls om Zuid-Limburg te versterken en laten groeien. Door in te zetten op de kracht en veerkracht van onze inwoners, economie, fysieke leefomgeving en de potentie van onze grensligging beter kunnen benutten, kan Zuid-Limburg uitgroeien tot een vitale toekomstbestendige en aantrekkelijke regio met brede welvaart voor onze inwoners en van toegevoegde waarde voor Nederland.

Het oppakken van de opgaven en het verzilveren van de kansen die in de twee Regio Deals aan bod komen, is niet alleen in het belang van Zuid-Limburg, maar is van betekenis voor Nederland: Zuid Limburg maakt Nederland groter.

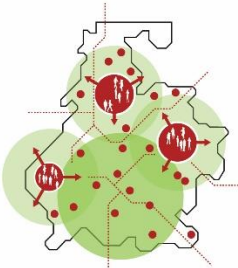
Bijlage 1.2.

Een eerste vertaling van ons programma wordt hier voorgesteld. Met de verschillende ministeries en onze regionale partners binnen de 'coalition of the willing & acting' werken wij graag in de volgende fase aan een nadere uitwerking en concretisering.

In onze programmatische aanpak stellen wij een 3-tal interventie type centraal, welke steeds per opgave een eigen inkleuring krijgen:

1. Integrale gebiedsgerichte aanpak
2. Participatie van inwoners als volwaardige partners in de aanpak (werkplaats filosofie waar een iteratief, flexibel en mensgerichte samenwerking tussen alle stakeholders centraal staat)
3. Versterking vestigingsklimaat

De programmalijnen

	<p>Lijn 1: Versnelling ontwikkeling naar een gezonde, veilige en sociale leefomgeving</p> <p>Indicatief benodigde investering: € 98 miljoen Indicatieve bijdrage vanuit Regio Envelop: € 14,5 miljoen</p>
--	--

Voorgestelde aanpak in deze lijn:

Versnelling naar een gezonde, veilige en sociale leefomgeving o.a. met inzet van de Trendbreuk systematiek en agenda Brede Welvaart. Via een integrale gebiedsgerichte wijkaanpak gericht op sociale, fysieke, veiligheid en economische maatregelen, vergroten we de (positieve) gezondheid van inwoners. We zetten in op ruimte voor bewegen en ontmoeten in buurten met grote opgaven en waar een impuls nodig is om een kanteling te bewerkstelligen.

Daarnaast wordt ingezet op versterking en uitbreiding van het MKB, start- en scale-up-klimaat: door met het medische cluster in te zetten op de koppeling zorg-kennis/innovatie, wordt Zuid-Limburg de regio waar nieuwe zorgconcepten en behandelmethoden ontstaan en gezondheidsbevordering centraal staat (Maastricht Health Campus).

Doel: een bevolking die op alle indicatoren van de Brede Welvaart monitor aanwijsbaar toegenomen is naar het NL gemiddelde.

Voorgestelde initiatieven in deze lijn:

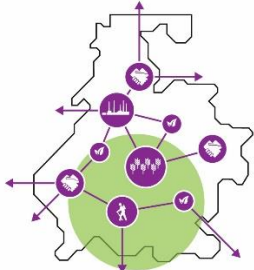
- Versnelling en verbreding van de Veerkrachtige wijken aanpak: in wijken met een lage SES-WOA score in de gemeenten Maastricht, Sittard-Geleen en Vaals². Een integrale wijkgerichte aanpak met een voor iedereen toegankelijke meer groene klimaatadaptieve omgeving, met een ontwerp en inrichting die sport, bewegen en gezondheid in de breedte stimuleert, die ontmoeting en meer buiten zijn faciliteert.

² 8 van de 426 gebieden in NL waar de leefbaarheid structureel onder druk staat liggen in Maastricht en Sittard-Geleen.

- Daarnaast verbinden en ontsluiten we het sociale weefsel met een aantal parels en hotspots van kennis en innovatie op het terrein van topsport, breedtesport, gezondheid en beweging (o.a. Watersley Sport en Talents, Glanerbrook Groen Sport Beleving, Sportzone Fortuna, De Hamen Beek, Maastricht Health Campus) als instrument voor participatie en positieve gezondheid.
- MKB/Startup-scale up vestigingsklimaat versterken: Maastricht Zuid als kansengebied voor de kenniseconomie waarbij Maastricht Health Campus uitgroeit van een toonaangevend biomedisch cluster tot een ecosysteem van wereldklasse. Met de realisatie van de BMHC Makerspace kan een belangrijke stap gezet worden in het versterken van het vestigingsklimaat en ruimte voor groei gecreëerd worden.

Samenwerking met het Rijk:

Samenwerking met de departementen zoals VWS, OCW, BZK, J&V, I&W is van belang i.r.t. tot programma's zoals o.a. Trendbreuk Zuid-Limburg, Rijke Schooldag, Kansrijk Opgroeien, leefbaarheid en veiligheid. Als ook i.r.t. verdere versterking en groeiende toegevoegde waarde van onze kennis- en innovatie infrastructuur.

	<p>Lijn 2 Versnelling naar een circulaire economie en samenleving</p> <p>Indicatief benodigde investering: € 19 miljoen Gevraagde bijdrage uit de Regio Envelop: € 6,4 miljoen</p>
--	---

Voorgestelde aanpak in deze lijn:

- De (chemische) industriële sector, vormt één van de belangrijke pijlers onder de regionale economie, het verdienvermogen van de regio, en raakt daarmee rechtstreeks de brede welvaart in onze regio. Binnen dit speerpunt ontwikkelen we een duurzame schaalbare grensoverschrijdende aanpak, om in de grondstoffenbehoefte en aan- & afvoer voor de (chemische)industrie te kunnen voorzien.
Doel: doorbraak realiseren door versneld actie te ondernemen op vlak van het in kaart brengen van de grondstoffenbehoefte, de oprichting van een trading company rond hernieuwbare grondstoffen, realisatie van circulaire satelliet sites in Nederland en België incl. verwerking en duurzame oplossingen voor logistiek en transport.
- Tevens wordt ingezet op het ontwikkelen van vernieuwende participatieve concepten waarin samen met burgers als volwaardig stakeholder, wordt gewerkt aan een nieuwe balans tussen de impact van de transitieopgaven en het versterken van de omgevingskwaliteit en leefbaarheid.
Doel: nieuwe werkzame concepten voor burgerparticipatie.
- Met de ontwikkeling van een circulair businessdistrict in Geleen, Circular Mile wordt ingezet op het versterken van het vestigingsklimaat voor MKB en start-ups (doel) gelieerd aan de transitie naar een circulaire economie.
- Eén van de meest vervuilende industrieën, op mondiale schaal, is de textielindustrie.

Doel van ons programma Circulair Textiel is het inzetten van onze kennis & innovatie positie en creativiteit, als bijdragen aan oplossingen voor dit mondiale vraagstuk. Daarnaast een bloeiend ecosysteem te ontwikkelen met nieuwe economische impulsen voor de regio en het binden van talent aan de regio.

Voorgestelde initiatieven in deze lijn:

- Grondstoffenprogramma Chemelot: gericht op afvalstromen, logistiek en verwerking.
- Stadslab Geleen: participatie en co-creatie met burgers.
- Handelingskader voor verbeteren omgevingskwaliteit en leefbaarheid: in gebieden waar de transitie naar een circulaire economie vraagt om een uitgebalanceerde ontwikkeling; pilotgebied Haven Stein.
- Circular Mile: ontwikkeling van een circulair business district in Geleen. Het plan versterkt de economische positie, vooral het vestigingsklimaat voor MKB en startups, de circulaire keten en mogelijkheden van de Chemelot-site en omgeving door het bieden van een aantrekkelijk vestigingsklimaat en omgeving voor Circulaire bedrijvigheid (categorie minst overlastgevend en geen externe veiligheidsrisico's).
- Programma Circulair Textiel: het (Eu)regionale ecosysteem in Zuid-Limburg biedt kansen een bijdrage met toegevoegde waarde te leveren binnen de mondiale opgave om één van de vervuilendste industrieën ter wereld te transformeren naar een meer duurzame en groene industrie. USP's van Zuid-Limburg op het vlak van chemie en new/biobased materials spelen hierin een belangrijke rol en voegen kansen toe aan de Dutch Textile Valley beweging. Binnen het programma ligt de focus op innovatie, retourlogistiek, biobased en circulair ontwerp.

Samenwerking met het Rijk:

Transitie (chemische)industrie; het reguleren van grensoverschrijdende afvalstromen, de verwerking tot grondstof, logistiek & transport in combinatie met omgevingskwaliteit, veiligheid en leefbaarheid vormt één van de cruciale randvoorwaarde om deze transitie te laten welslagen. Ook op het vlak van een andere belangrijke randvoorwaarden voor deze transitie is de aanlanding van landelijke energie- en grondstoffennetwerken op Chemelot, waaronder het realiseren van de Deltacorridor. Het Rijk ondersteunt daartoe de plannen die gemaakt worden in het project Delta Corridor op de aspecten ruimtelijke inpassing, internationale afspraken en eventuele co-financiering van de aanleg. De aanleg en financiering van de leidingen is een private aangelegenheid, waartoe een consortium in oprichting is. Aan de fysiek ruimtelijke opgaven i.r.t. deze opgave wordt samengewerkt in NOVEX verband. Samenwerking met departementen als I&W, EZK, BZK is daarvoor nodig.

	<p>Lijn 3 Perspectief voor en versterking van ons unieke landschap</p> <p>Indicatief benodigde investering: € 38 miljoen Gevraagde bijdrage uit de Regio Envelop: € 6 miljoen</p>
---	---

Voorgestelde aanpak in deze lijn:

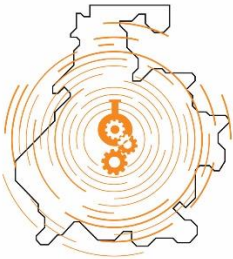
- Green Connection staat voor een aanpak die erop gericht is een hoogwaardig netwerk van groene verbindingen op euregionale schaal te realiseren. **Doel:** invullen van ontbrekende schakels in het (snel-)hoofd fietsroute- & wandelnetwerk en ecologische & waternetwerken in verbinding brengen met thematische en integrale gebiedsontwikkelingen die elkaar versterken en daarmee bijdragen aan een vitaal en toekomstbestendig landelijk gebied als Groene Long voor Zuid-Limburg.
- Een tweede aanpak binnen deze lijn is het versnelt door ontwikkelen van een regionaal voedselsysteem. **Doel** is te komen tot een ecosysteem met aandacht voor de transitie in de landbouw, milieu en landschap, betrokken en gezonde inwoners en nieuwe duurzame verdienmodellen. Een aanpak die de ontwikkeling naar een groene en gezonde leefomgeving ondersteund en versnelt.

Voorgestelde initiatieven in deze lijn:

- Green Connection: het realiseren van een aantrekkelijk woon-/verblijfsklimaat voor eigen inwoners en voor bezoekers door ontbrekende schakels qua wonen, werken en recreëren in te vullen vanuit verschillende thematische en gebiedsgerichte ontwikkelingsperspectieven is een hoogwaardig netwerk van groene verbindingen op Euregionale schaal van belang. Ontwikkelingen zoals o.a. Corio Glana (Sittard-Geleen), De Haamen (Beek), Poort van Heuvelland (Eijsden-Margraten), Bocagelandschap (Heuvelland), Van Geuldal tot Geleenbeek tot Roodebach (Beekdaelen) zullen onderdeel uitmaken van deze aanpak.
- Regionaal Voedselsysteem Zuid-Limburg: is een ecosysteem in ontwikkeling dat bestaat uit een geïntegreerd en coöperatief netwerk. Dit netwerk heeft de focus op lokale productie, verwerking en verkoop, passend in een circulaire economie.

Samenwerking met het Rijk:

Om een nieuw perspectief voor ons uniek en nationaal landschap als Groene Long voor Zuid-Limburg en belangrijke pijler onder een duurzame en vitale vrijetijdseconomie met toegevoegde waarde voor de regio en haar inwoners te realiseren, is samenwerking met departementen als L&V, I&W, EZK, BZK nodig. Aan de fysiek ruimtelijke opgaven i.r.t. dit nieuwe toekomstperspectief wordt samengewerkt in NOVEX verband.

	<p>Lijn 4 Grensoverschrijdende kenniseconomie en internationale arbeidsmarkt</p> <p>Indicatief benodigd budget: € 47,5 miljoen Indicatieve bijdrage vanuit Regio Deal: € 3,1 miljoen</p>
---	--

Voorgestelde aanpak in deze lijn:

In deze lijn werken we aan belangrijke randvoorwaarden om de grensoverschrijdende agglomeratievoordelen beter te benutten en daarmee een positieve impact te hebben op de brede welvaart van onze inwoners. De aanpak is gericht op het verder uitbouwen van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt, organiseren en faciliteren van de noodzakelijke toestroom van expats/kenniswerkers, arbeidsmigranten en studenten en versterking van de kenniseconomie. Met Brightlands Next wordt ingezet op de jeugd en de binding met de regio naar de toekomst toe. Daarnaast zetten we in op het faciliteren en meer ontsluiten van het creatieve potentieel in onze regio en dit meer te verbinden met onze maatschappelijke opgaven.

Voorgestelde initiatieven in deze lijn:

- Talent Coalition: aantrekken en behouden van internationaal talent.
- Brede aanpak internationale en grensoverschrijdende arbeidsmarkt: borgen van de integrale dienstverlening aan expats, inwoners en ondernemers.
- Brightlands Next - verdiepen en versnellen: een programmatische aanpak om het Limburg van de toekomst onder de aandacht te brengen van en te verbinden met de komende generaties zodat zij de kansen in eigen regio ontdekken en mee richting geven aan deze toekomst.
- Nieuwbouw Podiumkunsten Zuyd Hogeschool
Maastricht is één van de weinige steden in Nederland waar het volledig kunstvakonderwijs voor handen is. Dit in combinatie met het rijke culturele veld biedt een enorme potentie aan creativiteit en verbeeldingskracht die we meer dan nu kunnen verbinden aan onze maatschappelijke opgaven. Het kunstvakonderwijs maakt deel uit van de culturele ketens in stad en regio, van amateur tot professional van jong tot oud. De studenten en de afgestudeerden zijn in toenemende mate actief in de buurten & wijken van de stad en in de regio. Als voorbeeld noemen we Opera Zuid in Malpertuis met de Buurtopera en de buurtjury. Wijkbewoners worden door laagdrempelige participatie in cultuur betrokken bij de buurt met positieve effecten op gezondheid en worden weer meer maatschappelijk actief. Bewegen via cultuur is een belangrijke bouwsteen, hiermee bereiken we een brede doelgroep, ook de inwoners die bewegen en sport niet aantrekkelijk vinden.
Het samenbrengen van de verschillende Kunstvakopleidingen op een campus biedt de mogelijkheid om de disciplines over grenzen met elkaar te laten samenwerken en nieuwe vormen van productie en presentatie te laten ontstaan. Toekomstig bestendige huisvesting is een voorwaarde voor de interactie met stad en regio.

Samenwerking met het Rijk:

Om de brede welvaart voor onze inwoners te versterken is een belangrijke sleutel tot succes de kans het BRP van de regio te verhogen mits het ons lukt grensbelemmeringen te reduceren en kansen binnen een grensoverschrijdende agglomeratie beter te benutten. Zo is het realiseren van multimodale grensoverschrijdende infrastructuren (water, lucht, spoor, weg, ondergronds) en een goed functionerend daily urban system waarbinnen snel (30 min. regio) en duurzaam gereisd kan worden cruciaal. Daarnaast het wegnemen van, veelal juridisch van aard, belemmeringen die een goed functionerende grensoverschrijdende en internationale arbeidsmarkt in de weg staan. Samenwerking met departementen als I&W, OCW, VWS, BZK, SZW is hiervoor nodig.

Programmabureau

Om de samenwerking in de regio te versterken wordt voor de uitvoering van de Regio Deal een programmabureau ingericht, te bemensen vanuit de triple helix partners. Het programmabureau zal als spin in het web de samenwerking en uitvoering van het Programma IGG binnen de regio organiseren, ondersteunen en faciliteren. En als eerste aanspreekpunt voor het Rijk functioneren namens de regio. Het programmabureau zal worden aangestuurd door een programmadirecteur welke verantwoording aflegt aan de te vormen regiegroep. De regiegroep zal als eerste bestuurlijk aanspreekpunt voor het Rijk functioneren namens de regio.

Voor de bekostiging van het programmabureau zal binnen de financiële reikwijdte van dit voorstel dekking gevonden moeten worden.

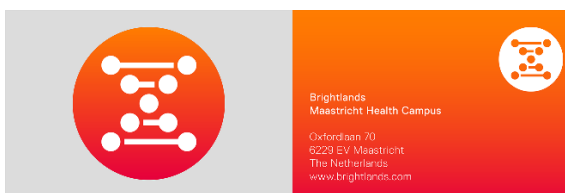
Bijlage 1.3.

inGenieus, Groen & Gezond

Een brede maatschappelijke coalitie zal zich vormen voor de uitvoering van deze regiodeal propositie. Samen vormen zij de “coalition of the willing” en belangrijker nog the “coalition of the acting”.

Onze partners die verder mede invulling zullen geven aan de uitwerking en uitvoering van deze regiodeal propositie zijn o.a. maar niet limitatief:

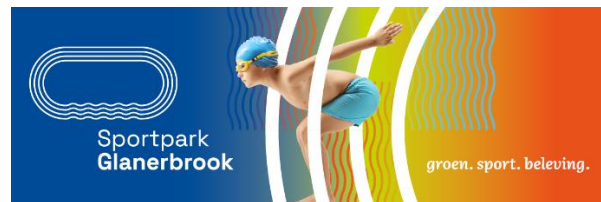

trend**breuk**
zuid-limburg

Zuyd **ZU**
Hogeschool **YD**

zowonen

De overheden:

